

Polityka zwalczania ubóstwa, włączenie społeczne i rozwój usług społecznych: oczekiwania polskich organizacji społeczeństwa obywatelskiego w stosunku do Unii Europejskiej

Dr hab. Ryszard Szarfenberg

Polski Komitet Europejskiej Sieci Przeciw Ubóstwu (EAPN Polska)

ATD Czwarty Świat

Instytut Polityki Społecznej, Uniwersytet Warszawski

Konferencja „Umacnianie socjalnego wymiaru Unii Europejskiej – rola społeczeństwa obywatelskiego”

17 października 2017, Warszawa

Oczekiwania wobec Unia Europejskiej – możliwe obszary formułowania oczekiwań

- **WYMIAR GOSPODARCZY**

- **UE jako jednolity rynek** - cztery podstawowe wolności przepływu towarów, kapitału, usług i osób (pracowników) plus zasady zamówień publicznych niezakłócające jednolitego rynku
- **UE jako unia monetarna** – wspólna waluta i wspólna polityka monetarna Europejskiego Banku Centralnego
- **Instrumenty ekonomiczne** – Fundusz Spójności, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego...

- **WYMIAR SPOŁECZNY**

- **Regulacje** (zalecenia, dyrektywy) dotyczące
  - Praw podstawowych
  - Rynku pracy
  - Ochrony socjalnej
- **Instrumenty ekonomiczne** – Europejski Fundusz Społeczny, Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym...

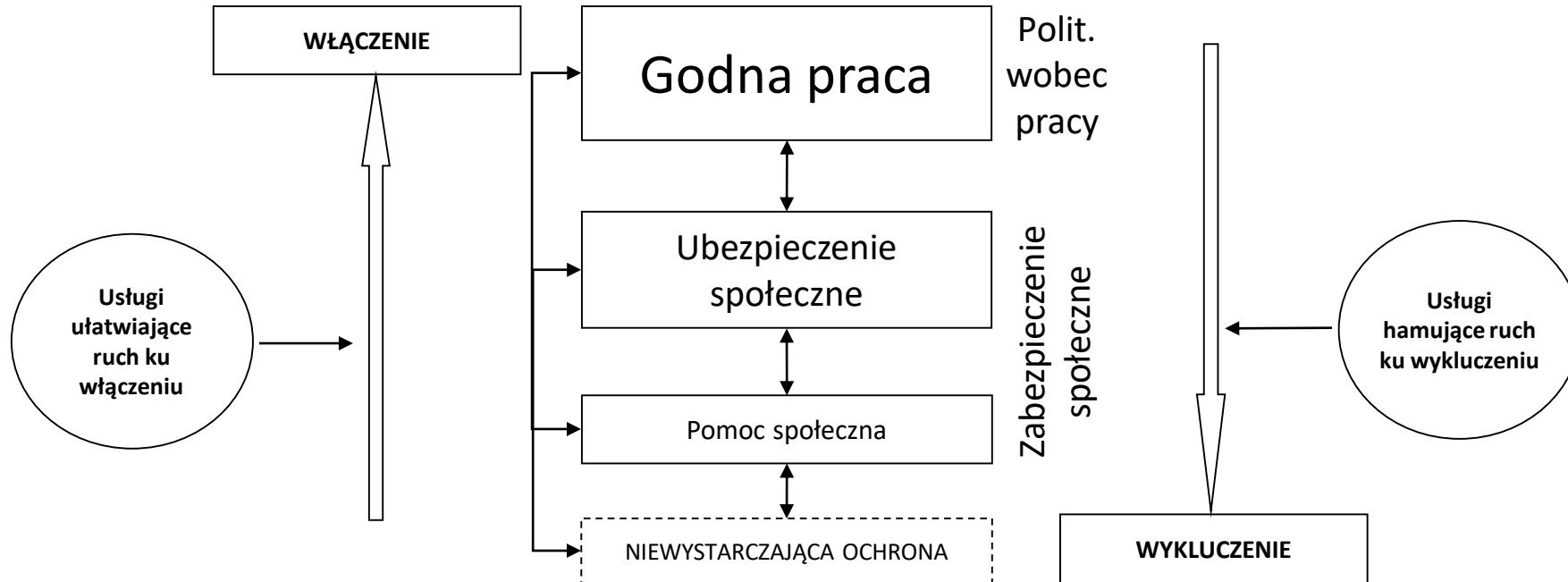
Krótką lista kategorii do analizy oczekiwań: podmiot, adresat, obszar i przedmiot oczekiwań

- **Podmiot: kto oczekuje?** Polskie organizacje społeczeństwa obywatelskiego (OSO), ale jest wiele różnych polskich OSO, należą one do różnych federacji polskich i międzynarodowych
- **Adresat: od kogo oczekuje?** Od UE, ale są liczne organy i agendy UE oraz państwa członkowskie
- **Obszar: w jakim obszarze działania adresata?** Polityka zwalczania ubóstwa, włączenia społecznego, rozwoju usług społecznych
- **Przedmiot: czego oczekuje w danym obszarze działania adresata?**
  1. Czego oczekuje w zakresie polityki zwalczania ubóstwa?
  2. Czego oczekuje w zakresie polityki włączenia społecznego?
  3. Czego oczekuje w zakresie polityki rozwoju usług społecznych?

Oczekiwania organizacji społeczeństwa obywatelskiego (OSO) wobec UE wśród oczekiwań innych podmiotów

- Oczekiwania polskich OSO, a oczekiwania
  - **Polskich obywateli** korzystających z usług polskich OSO
  - **Różnych polskich OSO**, czyli czy wszystkie polskie OSO mają podobne oczekiwania?
  - **Europejskich OSO**, czyli czy polskie OSO mają inne oczekiwania niż europejskie OSO np. EAPN, FEANTSA, EDF albo Eurochild?
  - **Polskich central związkowych (CZ)**, czyli w czym są podobne i czym się różnią oczekiwania polskich OSO od oczekiwań polskich CZ?
  - **Polskich organizacji pracodawców**, czyli w czym są podobne i czym się różnią oczekiwania polskich OSO od oczekiwań polskich OP?
  - **Polskich partii politycznych**
  - **Polskich samorządów**
  - **Polskiego rządu**

Polityka zwalczania ubóstwa, włączenia społecznego i rozwoju usług – ujęcie ogólne

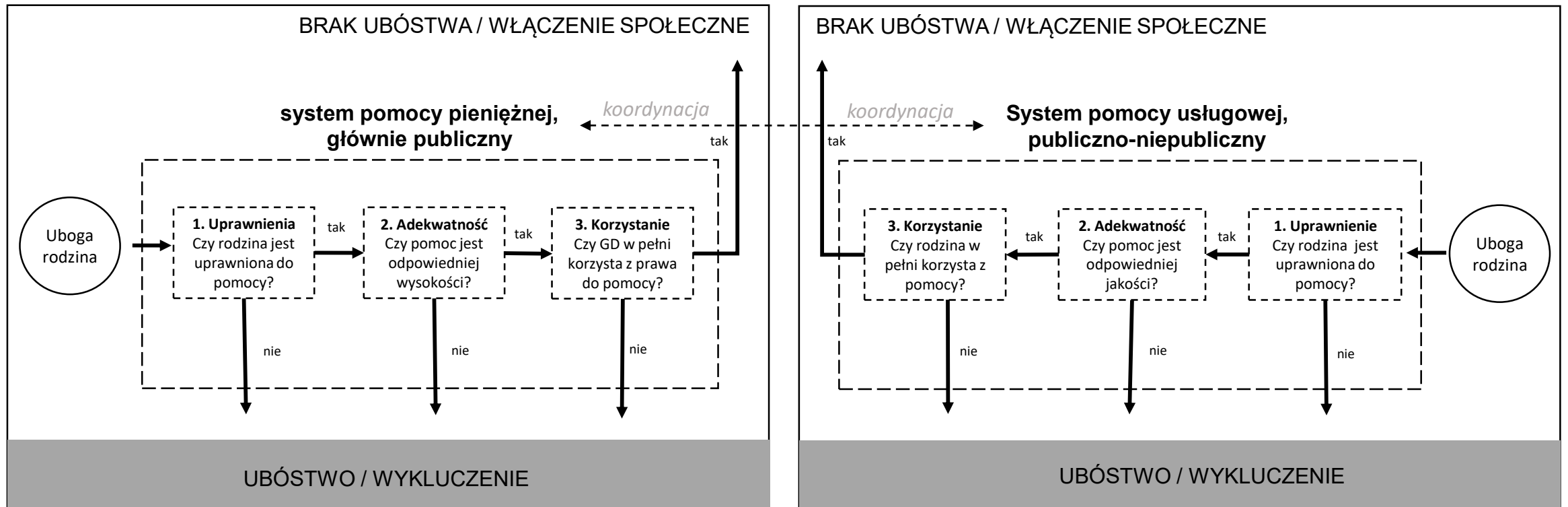

I. Nicaise i in. *Gaps, traps and springboards in the floor of social protection systems*, 2004, uzupełnienia R.S.

Usługi w ramach systemu praca-zabezpieczenie społeczne

1. polityki wobec pracy, np. usługi nadzoru inspekcji pracy, usługi pośrednictwa i doradztwa zawodowego, usługi opieki dla dzieci, dla osób niesamodzielnych, rehabilitacja zawodowa
2. ubezpieczenia społecznego, np. opieka zdrowotna, rehabilitacja medyczna
3. pomocy społecznej, np. praca socjalna, opieka

Polityka zwalczania ubóstwa, włączenia społecznego i rozwoju usług – ujęcie z perspektywy pomocy społecznej

C. Behrendt, *At the Margins of the Welfare State: Social Assistance and the Alleviation of Poverty in Germany, Sweden, and the United Kingdom*, 2002, dodane przez R.S.: system pomocy usługowej oraz zagadnienie koordynacji

Obszar 1: Polityka zwalczania ubóstwa UE

- **Koncepcja ubóstwa w UE**

- Ubóstwo relatywne (60% mediany ekwiwalentnego dochodu)
- Ubóstwo quasi-absolutne, pogłębiona deprivacja materialna (niezaspokojone co najmniej 4 z 9 potrzeb)

- **Cele UE powiązane z ubóstwem**

- Strategia E2020 – cel ograniczenia zagrożenia ubóstwem relatywnym lub wykluczeniem społecznym

- **Instrumenty polityki UE**

- Komunikaty
- Zalecenia – w sprawie wystarczających zasobów i pomocy społecznej (1992), w sprawie aktywnej integracji (2008), w sprawie przerwania cyklu marginalizacji dzieci (2013)
- Dyrektywy – projekt dyrektywy dotyczącej dochodu minimalnego (EAPN)
- Fundusze – priorytet inwestycyjny EFS: **promowanie włączenia społecznego i zwalczanie ubóstwa, Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD)**

Obszar 2: Polityka włączenia społecznego UE

- **Koncepcja włączenia społecznego w UE**

- Aktywna integracja osób wykluczonych z rynku pracy
- Zatrudnienie długotrwale bezrobotnych

- **Cele powiązane z włączeniem społecznym**

- Strategia Europa 2020 – cel dotyczący zatrudnienia
- Strategia Europa 2020 – cel ograniczenia zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (bardzo niska intensywność pracy w gospodarstwie domowym)

- **Instrumenty UE**

- Komunikaty
- Zalecenia – w sprawie aktywnej integracji osób wykluczonych z rynku pracy (2008), w sprawie integracji osób długotrwale bezrobotnych (2016)
- Dyrektywy
- Fundusze – EFS i jeden z jego priorytetów inwestycyjnych: **promowanie włączenia społecznego i zwalczanie ubóstwa**

Obszar 3: Polityka rozwoju usług społecznych UE

- **Koncepcja usług społecznych w UE**

- Usługi społeczne interesu ogólnego
- Inwestycje społeczne

- **Cele powiązane z rozwojem usług społecznych**

- Strategia Europa 2020 – zapobieganie wypadaniu z edukacji, upowszechnianie studiów wyższych

- **Instrumenty UE**

- Komunikaty – komunikat w sprawie usług interesu ogólnego z uwzględnieniem usług społecznych (2007), komunikat w sprawie ram jakości usług interesu ogólnego (2011)
- Zalecenia
- Dyrektywy
- Fundusze – EFS priorytet włączenie społeczne, jeden ze sposobów realizacji: **ułatwianie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług**, w tym **opieki zdrowotnej i usług socjalnych** świadczonych w interesie ogólnym

Propozycje 15 oczekiwań polskich organizacji
społeczeństwa obywatelskiego w stosunku do
wymiaru społecznego Unii Europejskiej

Wybrane oczekiwania polskich OSO wobec Europejskiego Filaru Praw Społecznych

I. Europejski Filar Praw Społecznych (EFPS) – oczekujemy

1. **Przyjęcia Międzyinstytucjonalnej Deklaracji** w sprawie EFPS podpisanej przez wszystkie państwa
2. **Wyjaśnienia relacji między EFPS a rozdziałami społecznymi Karty Praw Podstawowych UE, Zrewidowaną Europejską Kartą Społeczną RE, czy ratyfikowaną przez UE Konwencją o prawach osób z niepełnosprawnościami**
3. Szybkiego zgłoszenia **projektu dyrektywy w sprawie dostępu do zabezpieczenia społecznego atypowych pracowników**
4. Wprowadzenia do programu legislacyjnego EFPS projektu **ramowej dyrektywy w sprawie dochodu minimalnego** opracowanego przez EAPN
5. Wprowadzenia do programu legislacyjnego EFPS projektu **ramowej dyrektywy w sprawie inwestycji w usługi społeczne** (inwestycje społeczne)

Wybrane oczekiwania polskich OSO wobec przyszłej strategii Europa 2030

II. Strategia Europa 2030 – oczekujemy

6. Strategia powinna być **oparta na uznaniu integralnych praw człowieka i zrównoważonego rozwoju** w wymiarze gospodarczym, społecznym i środowiskowym
7. **Strategia w wymiarze społecznym powinna realizować i rozwijać EFPS**
8. Wśród celów należy umieścić ponownie **cel ograniczenia ubóstwa i wykluczenia społecznego z wyróżnieniem celów dla szczególnych grup**, np. dzieci, osób z niepełnosprawnościami
9. **Rekomendacje dla poszczególnych państw powinny uwzględniać w równym stopniu obszar gospodarczo-finansowy, jak i obszar społeczny** odpowiadający trzem częściom EFPS
10. **Włączenie w planowanie, realizowanie i monitorowanie Strategii Europa 2030 organizacji społeczeństwa obywatelskiego**

Wybrane oczekiwania polskich OSO wobec przyszłego okresu finansowego 2020-2027

III. Okres finansowy 2020-2027 – oczekujemy

11. **Powołania do życia nowego funduszu** poprzez połączenie środków EFS na zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego z Europejskim Funduszem Pomocy Najbardziej Potrzebującym: Europejski Fundusz Przeciw Ubóstwu
12. Przeznaczenia na nowy Fundusz **co najmniej 30% środków na wszystkie fundusze strukturalne**
13. **Wprowadzenie warunkowości ex-ante dla Funduszu w postaci wymogu przyjęcia strategii krajowej przeciwdziałania ubóstwu i włączenia społecznego**
14. **Włączenia europejskich organizacji społeczeństwa obywatelskiego** (np. EAPN, FEANTSA, Eurochild, EDF) w proces przygotowania rozporządzenia regulującego działalność nowego Funduszu
15. **Przyjęcia dyrektywy w sprawie udziału organizacji społeczeństwa obywatelskiego w procesie programowania, realizowania i monitorowania wydatków z nowego Funduszu w państwach członkowskich**